

умовою, яке забезпечує підвищення професійної і особистісної компетентності в суспільних відносинах.

Ключові слова: соціально-комунікативна культура, вищі навчальні заклади, студенти, професійна компетентність, педагогічні умови.

Vdovichenko O. Pedagogical Conditions of Formation of Communicative Culture of Social and Medical Students in Extracurricular Activities

The article presents pedagogical conditions of social and communicative culture of medical students in extracurricular activities.

The peculiarities of course "Socio-communicative culture of the future physician professional activities" for students in higher institutions. Effective forms of the methodological training for teachers was a seminar "Organization and maintenance training course" Socio-communicative culture of the future in medical careers. "

It was found that the formation of social and communicative culture of future doctors are an integral part of professionalism and a prerequisite that enhances the professional and personal expertise in public relations.

Key words: social-communicative culture, higher education institutions, students, professional competence, pedagogical conditions.

Стаття надійшла до редакції 06.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.

УДК 378.091.321:377.3

Л. І. Данило

ДЕФІНІЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ ГОТОВНОСТІ

У процесі модернізації сучасного суспільства, пов'язаної з євроінтеграційними та глобалізаційними процесами, підвищуються вимоги до підготовки майбутніх педагогів у ВНЗ. Оскільки, сучасний ринок праці потребує конкурентноспроможного, компетентного фахівця. При цьому відомо, що початковим етапом формування компетентності є готовність майбутнього педагога до професійної діяльності. Тобто проблема формування професійної готовності у період навчання у ВНЗ є ваговою й актуальною. Відповідно до усталеної в науці логіки побудови наукового дослідження виникає проблема з'ясування його термінологічного поля. Беручи до уваги наші наукові інтереси зазначимо, що провідним поняттям дослідження є феномен готовності який потребує ретельного дефініційного аналізу.

Проблема готовності є однією з найбільш досліджених у психолого-педагогічній науці. У загальнотеоретичному плані вона розроблена у працях А. Деркача, К. Дурай-Новакової, М. Дьяченка, Л. Кандибовича, А. Капської, А. Линенко, В. Моляка, С. Сисоєвої, В. Сластьоніна та ін. Досліджуються такі напрями готовності, як-от: готовність до гуманістичного виховання (Д. Пащенко), до особистісно зорієнтованого навчання (Ю. Шаповал), до прийняття рішень (С. Доценко), до професійного саморозвитку (А. Бистрюкова, П. Харченко, Т. Шестакова), педагогічного спілкування (В. Желанова), до педагогічної взаємодії (О. Матвієнко, В. Терещенко) тощо. Дослідженими є різні питання проблеми готовності суголосно певним аспектам педагогічної діяльності, а саме: готовність до педагогічного аналізу (В. Чайка), виховної роботи (Г. Балахнічева, М. Гей, Г. Кіт), професійного спілкування (Л. Савенкова), освоєння передового педагогічного досвіду (О. Ярошенко), педагогічної взаємодії (М. Виєвська), реалізації принципів гуманної педагогіки (Л. Губарева), роботи з сім'єю (С. Корнієнко, К. Мукашева), інноваційної (К. Макагон) та дослідницької (В. Борисов) педагогічної діяльності, готовність директора школи до управління якістю освіти (Б. Жебровський).

Найбільш значущими в контексті нашого дослідження є праці щодо аналізу різних аспектів професійної готовності майбутнього вчителя з фізичного виховання, зокрема, до організації спортивно-оздоровчої діяльності (Н. Винник); до позакласної роботи з молодшими школярами (О. Комар, А. Шевченко); професійної діяльності (Є. Добродуб, М. Данилко); до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності (Є. Жуковський); до фізкультурно-спортивної діяльності (С. Карасевич); до спортивних змагань (А. Пуні). Проте, маємо відзначити, що при такій ґрунтовній розробленості феномену готовності, аспект його дефініційного аналізу є, на нашу думку, дослідженим недостатньо.

Метою поданої статті є дефініційний аналіз поняття «готовність».

Перед усім, з'ясуємо етимологію поняття «готовність». Вона пов'язана з розглядом готовності як згоди зробити що-небудь, як стану, при якому все зроблено, все готово для чого-небудь [1, с. 95].

У Великому тлумачному словнику української мови готовність пояснюється як «абстрактний іменник до слова «готовий» і означає: той, хто зробив необхідні приготування, підготувався до чого-небудь; який висловлює згоду, схильний до чого-небудь або виявляє бажання зробити що-небудь; виражає закінченість, кінцевий результат якої-небудь дії, стану» [2, с. 257].

В Українському педагогічному енциклопедичному словнику С. Гончаренка [3, с. 73] вказується на те, що професійна готовність студента – це інтегрована особистісна якість і істотна передумова ефективності діяльності після закінчення ВНЗ. Учений зазначає, що як професійно важлива якість особистості, професійна готовність є

складним утворенням і включає в себе мотиваційний, орієнтаційний, операційний, вольовий, оцінковий компоненти.

Загальнотеоретичні основи поняття готовності розроблені у працях Г. Балла, І. Беха, М. Дьяченко, К. Дурай-Новакової, В. Желанової, Л. Кандибовича, С. Рубінштейна, В. Сластьонін, Д. Унадзе та інших.

Результати дефініційного аналізу нами представлено у таблиці 1.

Табл. 1

На підходи до визначення поняття «готовність»

Автор	Визначення поняття «готовність»
С. Рубінштейн	Наявність здібностей, здатність людини ставити мету, вибирати способи її досягнення [4].
Д. Унадзе	Ознака установки, яка виявляється в усіх випадках поведінкової активності суб'єкту [5].
А. Пуні	Якісний показник саморегуляції особистості під впливом певних зовнішніх та внутрішніх умов та усвідомленого чи неусвідомленого сприйняття інформації [6, с. 113].
В. Моляко	Складне особистісне утворення, багатокomпонентну систему, сукупність компонентів якої надає особистості змогу виконувати конкретну роботу [7, с. 48].
М. Дьяченко, Л. Кандибович	Складна динамічна єдність різних сторін особистості у зіставленні з конкретними завданнями та умовами їх розв'язання. Пристосування можливостей особистості для успішних дій, внутрішнє налаштування особистості на певну поведінку при виконанні задач, установка на активні та цілеспрямовані дії [8, с. 171].
К. Дурай-Новакова	Інтегративні якості, властивості, знання, навички особистості, що зумовлює плідність дій, вибіркову активність людини, керує її спрямованістю на вирішення професійно-важливих завдань [9, с. 121].
О. Лінник	Інтегральне, ієрархічне утворення особистості педагога, що характеризується сформованою суб'єктною позицією, обізнаністю у закономірностях та способах організації взаємодії, комунікативною відкритістю, здатністю до рефлексивного управління [9, с. 127–128].
А. Ліненко	Цілісне утворення, яке характеризує емоційно-когнітивну і вольову мобілізаційність суб'єкта в момент його включення в діяльність певного спрямування [10, с. 56].
В. Желанової	Складне та багатоаспектне професійне утворення, яке відбиває вікові особливості творчого потенціалу, особистісне утворення, що містить багатопланову систему професійних знань, умінь та навичок, а також якостей та станів [11, с. 124].
Л. Кондрашова Г. Троцько	Складовий орієнтаційний компонент, що поєднує ціннісно-професійні орієнтації, основою яких є принципи, погляди, переконання, готовність діяти відповідно до них [12, с. 8].
В. Сластьонін	Синтез взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-цілісного та виконавчого [13, с. 16].
Г. Балл, І. Бех, В. Моляко	Особливий цілісний психічний стан особистості, за яким людина розуміє важливість діяльності, як для себе, так і для суспільства, та володіння необхідними для цієї діяльності знаннями, уміннями й навичками [14].
А. Капська	Позитивне ставлення, інтерес, стійкість мотиву педагогічної

	діяльності, спрямованість на діяльність; знання та уявлення про особливості діяльності, вимоги до особистості вчителя; володіння знаннями, вміннями, процесами аналізу, синтезу, порівнянь, узагальнень; самооцінку своєї діяльності, рівня підготовки до неї та адекватність розв'язання професійних завдань [15, с. 178].
Ю. Пелех	Інтегрована якість особистості, спрямована на адекватну реакцію щодо можливості ситуативного вирішення універсальних освітніх завдань із допомогою активізації і застосування набутої у навчально-виховному процесі системи компетенцій [16, с. 22].

Таким чином, на підставі аналізу літератури, присвяченої проблемі формування готовності, можна визначити, що психологічна готовність – це наявність спрямованості на діяльність, загальної психологічної стійкості, якостей і здібностей для подальшого самовдосконалення особистості, інтересу до навчання, розвинутого професійного мислення. Теоретична готовність – більш глибоке і повне оволодіння поняттями, законами, теорією, широке використання подібних за змістом предметів, знання інноваційних технологій. Практична готовність – наявність сформованих на певному рівні професійних знань, умінь і навичок ефективної роботи, вміння узагальнювати світовий та власний досвід. Вона також включає пізнавальні (розуміння професійних завдань, їх оцінка), мотиваційні (інтерес до професії, прагнення досягти успіху), і вольові (подолання сумнівів, вміння мобілізувати свої сили) компоненти. Більшість дослідників у складі готовності виділяють знання, вміння, певний досвід їх застосування на практиці, позитивне ставлення студентів до професії вчителя, стійкі мотиви педагогічної діяльності, наявність професійно важливих якостей особистості.

Відтак, дослідивши аспект дефініційного аналізу поняття готовності можна зробити висновок, що зазначений феномен можна розглядати не тільки в аспекті психології та педагогіки, а й сприймати як невід'ємну складову підготовки майбутніх вчителів з фізичного виховання. Тож подальші дослідження передбачається провести у напрямку вивчення інших аспектів готовності до діяльності з позиції майбутніх вчителів з фізичного виховання.

Список використаної літератури

- 1. Ожегов С.И.** Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова : РАН. Институт русского языка им. В. В. Виноградова. 4-е изд., доп. М., 1999. – 540 с.
- 2. Великий** тлумачний словник української мови [з дод. і допов.] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.
- 3. Гончаренко С. У.** Український педагогічний енциклопедичний словник. Вид. 2-е допов. і виправ. / С. У. Гончаренко. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 552 с.
- 4. Рубінштейн С. Л.** Проблемы общей психологии. – М. : Педагогика, 1976. – 416 с.
- 5. Узнадзе Д. Н.** Общая психология / пер. с груз.

Е. Ш. Чомахидзе; под ред. И. В. Имедадзе. – СПб. : Питер, 2004. – 413 с.

6. Пуни А. Ц. Некоторые психологические вопросы готовности к соревнованиям в спорте / А. Ц. Пуни. – М. : Физкультура и спорт, 1973. – 113 с.

7. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці / В. О. Моляко. – К., 1989. – 215 с.

8. Демченко О. П. Виховні ситуації в особистісно зорієнтованому просторі початкової школи: монографія / О. П. Демченко. – К. : Слово, 2014. – 416 с.

9. Ліннік О. О. Майбутній учитель як суб'єкт педагогічної взаємодії: підготовка до співробітництва з молодшими школярами: монографія / О. О. Ліннік. – К. : Слово, 2014. – 302 с.

10. Ліненко А. Ф. Теория и практика формирования готовности студентов педагогических вузов к профессиональной деятельности: дис.... доктора пед. наук: 13.00.01, 13.00.04 / А. Ф. Линенко. – К. : 1996. – 378 с.

11. Желанова В. В. Готовність майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника: сутність та структура: Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – Вип. 1, 2016. – С. 123–125.

12. Кондрашова Л. В. Методика підготовки майбутнього вчителя до педагогічної взаємодії з учнями / Л. В. Кондрашова. – М. : Прометей, 1990. – 158 с.

13. Сластенин В. А. Профессиональная готовность учителя к воспитательной работе: содержание, структура, функционирование: Профессиональная подготовка учителя в системе высшего педагогического образования / В. А. Сластенин. – М. : МГПИ, 1982. – 182 с.

14. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці / В. О. Моляко. – К. : «Знання» 1989. – 215 с.

15. Демченко О. П. Виховні ситуації в особистісно зорієнтованому просторі початкової школи: монографія / О. П. Демченко. – К. : Слово, 2014. – 416 с.

16. Пелех Ю. В. Теоретико-методичні засади ціннісно-сислової готовності майбутнього педагога до професійної діяльності: автореферат / Ю. В. Пелех. – К., 2010. – 30 с.

Данило Л. І. Дефініційний аналіз поняття готовності

У поданій статті розглянуто етимологію феномену «готовність». Здійснено дефініційний аналіз поняття «готовність» на підставі розгляду словниково-енциклопедичних видань, а також провідних наукових підходів відомих дослідників проблематики готовності відповідно до феноменології педагогіки і психології. Результати аналітичної роботи представлено у табличній формі. Виокремлено психологічні (ціннісно-мотиваційна), науково-теоретичні (змістово-процесуальна), практичні (дієво-операційна) аспекти готовності.

Ключові слова: дефініційний аналіз, готовність, психологічна готовність, теоретична готовність, практична готовність.

Данило Л. И. Дефиниционный анализ понятия готовности

В данной статье рассмотрена этимология феномена «готовность». Осуществлен дефиниционный анализ понятия «готовность» на

основании рассмотрения словарно-энциклопедических изданий, а также ведущих научных подходов известных исследователей проблематики готовности в соответствии с феноменологией педагогики и психологии. Результаты аналитической работы представлены в табличной форме. Выделены психологические (ценностно-мотивационная), научно-теоретические (содержательно-процессуальная), практические (действенно-операционная) аспекты готовности.

Ключевые слова: дефиниционный анализ, готовность, психологическая готовность, теоретическая готовность, практическая готовность.

Danylo L. The Definitional Analysis of the Concept of Readiness

The given article defines and analyses the phenomenon of readiness in the generally theoretical sense; as well as the conceptual apparatus from the point of view of the researchers who have been studying the concept. The article considers key approaches of the researchers toward the definition of the concept, as well as formulates an individual view of the phenomenon of readiness. Based on the analysis of scientific literature, the meaning, essence and types of readiness are disclosed. The following types have been singled out: psychological (values and motivations) – the presence of focus on activity, the general psychological stability, the presence of qualities and abilities necessary for further personal self-improvement, the interest towards studying, developed professional thinking; the scientific and theoretical (contents and processing) - a more profound and sufficient acquirement of concepts, laws, and theory, wide application of related subjects, knowledge of innovative technologies; practical (actions and operations) aspects of readiness - professional knowledge formed at a certain phase, the abilities and skills of effective work, the ability to generalize world and personal experience.

The article researches works of various scientists who have studied the analysis of different aspects of the professional readiness in the context of a future specialist of Physical Education. The basis of definitional analysis has allowed to determine the ability to view it not only in pedagogical and psychological aspect, but as an integral component of preparation of the future teachers of Physical Education.

Key words: Definitional analysis, readiness, psychological readiness, professional readiness, practical readiness.

Стаття надійшла до редакції 06.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.